נפקא מינה לגיטי נשים. כדפירש בקונטרס דקיימא לן בפ"ק דגיטין (דף ו.) דבבל כארץ ישראל לגיטין דלין לריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם דשכיחי מתיבתא ובקיאין לשמה וגם עדים מצויין לקיימו והייט מה שקורין בורסיף דמשתני שמה ובסוף תורה אור ולמרי התם (דף ו.) כבבל כארץ ישראל לגיטין לפי שהן בני תורה ובקיאין לשמה ובני ישיבה מצויין לילך וללמוד משם תורה מכל מקומות ובורסיף סמוך לבבל ואינן בני תורה כדאמרינן (מהדרין דף קפ.) מאי בורסיף בור שפשו את מימיו ולא נשתייר בו כלום והמבינא משם לריך שיאמר אבל עכשיו נתחלף שמם הלכך המבינא מבבל לריך שיאמר, ומבורסיף אין לריך:

מתני' שלשה הדסים. בגמרא ילף לה: ואפילו שנים קטומין. אהדסים קאי ובגמרא פריך מה נפשך אי קטום פסול והוא לריך שלשה ליבעי כולהו שלימים ואי קטום כשר לכשיר שלשתן קטומים ומשני חזר בו ר' ישמעאל מתחלת דבריו שהיה מלריך שלשה ואמר אפי' שנים קטומין והוא הדין אי לא מייתי להו לגמרי דהא קטומים כמאן דליתנהו דמי: ר' טרפון אומר אפי' שלשתן קטומים. דלא בעי הדר בהדס:

גמ' כפת תמרים אחד. משמע דכפת כתיב: "ענף"-אחד, "עבות"-אחד: ואפילו שנים קטומים. אהדס קאי: יטול ילגדס כולן. ואף האתרוג עמהם? אמרת וכי נאמר "וכפת תמרים" דניהוי משמע וי"ו מוסיף על ענין ראשון ללרפו עם "פרי עץ הדר" והלא לא נאמר אלא "כפת" משמע בפני עלמן הן ולא עם האתרוג "וענף עץ" מוסיף עליהם "וערבי נחל" מוסיף עליהם שנאמר בהן ווי"ן ליפיך נאגדין עם הלולב: שמעכבין זה את זה. אם חסר אחת מארבעתן אין השלשה מלוקה: תמה. שלמה דדרים ולקחת תם: ור' ישמעאל. דמכשיר שנים קטומים ואחד מלריך שלם היכן חלקן הכתוב, אי בעי הדר ניבעי בכולהו, ואי לא בעי הדר אפילו באחד לא מלריך: אמר בירתה. אם חכם: חזר בו ר' ישמעאל. מתחלת דבריו ומכשר באחד ומיהו הדר בעי: הלכה כר' טרפון. להקל דקטום כשר: לאשו וחביט. מכרו בשוה ואל תעלו על המזבח מפני שמבקשים מכם שלשה הדסין ושלימים: ואי לא. משוייתו: דרשינא כר' טרפון. דמכשר בקטומין: כר"ע. דלא בעי אלא אחד: **מתני'** של ערבה ושל אתרוגה טמאה פסול. בגמרא מפרש טעמא: לא יטול. בגמרא מפרש טעמא: בירושלים. שהיא כשרה לאכילת מעשר שני: לא יטול. כדמפרש בגמרא: ואם נטל כשר. שהרי יש בה היתר אכילה לבל חוץ לירושלים לא, לכם כתיב הרלוי לכם: חזזית. כמין אבעבועות דקות: נטלה פטמתו. ראש אתרוג מפי רבי יעקב ודוגמתו הפטמ' של רמון (שוקנין פ"ב מ"ג): הכי גרסי' נקלף נסדק ניקב וחסר כל שהוא פסול. ניקב וחסר כל שהוא-אחד מילתא דאילו ניקב ולא חסר שאחד בו מחט והוליאה כשר כדקתני סיפא: ניטל עוקצו. אבוו כמו בעוקצי תאנים (מהדרין דף מ.): הכושי. שבא מארץ כוש ושחור הוא: כרתי. פרשים פורי"ש: ובגדול. שלא יהא גדול יותר מדאי: גמ'

לגיטי נשים. דקיימא לן (גיטין דף ב.) המבינא גט מחוצה לארץ לריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם אי משום דאין מצויין לקיימו ואי משום דאין בקיאין לשמה, והמבינא מארץ ישראל אינו לריך לפי שבקיאין לשמה ושולי רגלים מצויין להביר חתימת עדים לקיימו

נפקא מינה לגיטי נשים: **מתני'** ר' ישמעאל אומר שלשה הדסים ושתי ערבות לולב אחד ואתרוג אחד, אפילו שנים קטומים ואחד אינו קטום ר' טרפון אומר אפי' שלשתן קטומים ר"ע אומר כשם שלולב אחד ואתרוג אחד כך הדס אחד וערבה אחת: **גמ'** תניא רבי ישמעאל אומר "פרי עץ הדר"-אחד, "כפת תמרים"-אחד, "ענף עץ עבות"-שלשה, "וערבי נחל"-שתים, ואפילו שנים קטומים ואחד שאינו קטום ר' טרפון אומר שלשה ואפי' שלשתן קטומים ר"ע אומר כשם שלולב אחד ואתרוג אחד כך הדס אחד וערבה אחת, אמר לו ר' אליעזר יכול יהא אתרוג עמהן באגודה אחת? אמרת וכי נאמר "פרי עץ הדר" "וכפת תמרים" והלא לא נאמר אלא "כפת" "ומנין *שמעכבין זה את זה ת"ל "ולקחתם"-שתהא לקיחה תמה" ורבי ישמעאל מה נפשך: אי שלימין בעי, ליבעי נמי כולהו, אי לא בעי שלימין, אפי' חד נמי לא? אמר ביראה א"ר אמי חזר בו רבי ישמעאל, אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי טרפון, ואודא שמואל לטעמיה דאמר להו שמואל להנהו דמזבני אסא אשוו וזבינו ואי לא דרישנא לכו כרבי טרפון, מ"ט: אילימא משום דמיקל, ולידרוש להו כרבי עקיבא דמיקל טפי? תלתא קטומי שביחי, חד ולא קטום לא שכיח: **מתני'** אתרוג הגזול והיבש פסול, ישל אשרה ושל עיר הנדחת פסול, ישל ערלה פסול, של תרומה טמאה פסול, של תרומה טהורה לא יטול ואם נטל כשר, של דמאי: ב"ש פוסלין וב"ה מכשירין, של מעשר שני בירושלים לא יטול ואם נטל כשר: *עלתה חזזית על רובו, נטלה פטמתו, נקלף, נסדק, ניקב, *וחסר כל שהוא פסול. עלתה חזזית על מיעוטו, נטל עוקצו, ניקב ולא חסר כל שהוא כשר. אתרוג הכושי פסול, *והירוק כברתי: ר' מאיר מכשיר ור' יהודה פוסל: *שיעור אתרוג-הלכה: ר"מ אומר כאגוז רבי יהודה אומר כביצה *ובגדול כדי שיאחז שנים *בידו דברי ר' יהודה ורבי יוסי אומר אפי' אחד בשתי ידיו: גמ'

ר"מ חסר

בקטומין: כר"ע. דלא בעי אלא חד: **מתני'** של ערלה ושל תרומה טמאה פסול. בגמרא מפרש טעמא: לא יטול. בגמרא מפרש טעמא: בירושלים. שהיא כשרה לאכילת מעשר שני: לא יטול. כדמפרש בגמרא: ואם נטל כשר. שהרי יש בה היתר אכילה לבל חוץ לירושלים לא, לכם כתיב הרלוי לכם: חזזית. כמין אבעבועות דקות: נטלה פטמתו. ראש אתרוג מפי רבי יעקב ודוגמתו הפטמ' של רמון (שוקנין פ"ב מ"ג): הכי גרסי' נקלף נסדק ניקב וחסר כל שהוא פסול. ניקב וחסר כל שהוא-אחד מילתא דאילו ניקב ולא חסר שאחד בו מחט והוליאה כשר כדקתני סיפא: ניטל עוקצו. אבוו כמו בעוקצי תאנים (מהדרין דף מ.): הכושי. שבא מארץ כוש ושחור הוא: כרתי. פרשים פורי"ש: ובגדול. שלא יהא גדול יותר מדאי: גמ'

מנחות כט.

[עי' תוס' לקמן לה: ד"ה שלתה]

[לעיל לא. ועי' תוס' שם ד"ה סיבוק ותוס' חולין מז: ד"ה אלא]

כל"ש בידו אחת

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה נפקא מינה וכו' עוד לשון אחר דנפקא:

גלמדך

מד א מיי' פ"ז מהלכות לולב הלכה ז סמג עשין מד טוש"ע או"ח סי' תרנא סעיף א:

מה ב מיי' פ"ח שם סל' ס סמג שם טוש"ע או"ח סי' תרמו סעי' ל וסעיף י וסי' תרמו סעיף ב:

מו ג מיי' פ"ז שם סל' ס סמג שם טוש"ע או"ח סי' תרנא סעי' יב:

מז ד מיי' פ"ח מהלכות לולב הלכה ח סמג עשין מד טוש"ע או"ח סי' תרמו סעיף ג:

מח ה מיי' וסמג שם טוש"ע או"ח סי' תרמח סעיף ג:

מט ו מיי' וסמג שם טוש"ע או"ח סי' תרמו סעיף ג:

נ ז מיי' שם הלכה ב:

נא ח מיי' שם וסמג שם טוש"ע או"ח סי' תרמח סעיף ה:

נב ט מיי' שם הלכה ז טוש"ע שם סעי' ב:

נג י מיי' שם הלכה ח טוש"ע שם סעי' כא:

נד כ ל מיי' פ"ז שם סל"א טור שו"ע שם סעיף כב:

רבינו חננאל

וכן שפר שכתוב בו בורסיף היא בבל: **מתני'** ערבה כמושה ונשתי מקצת עליה ושל בעל כשרה. הלוקח ר' ישמעאל ור' טרפון בבשנתנג. ר' ישמעאל אומר ג' הדסין ואפי' ב' קטומין ואחד שאינו קטום. ר' טרפון אומר אפי' שלשתן קטומין. אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' טרפון ואודא שמואל לטעמיה דאמר להנהו דמזבני אסא אשוו זביניכו כלומר חזרשו ומכרו בזול לא תרקדקו על הקנים הרבה דאי לא דרשנא לכו הלכה כר' טרפון דקי"ל כוותיה. אלא משום מצוה בעינא שלימין: ד' מינין שבלולב מעכבין זה את זה שנא' ולקחתם לכם שתהא לקיחה תמה: *) ירושלמי רב הונא בשם רב יוסף מעמא דרב הונא דמאי מדבריהם ושאר הימים מדבריהם מה דמאי אין מברכין אף שאר הימים אין מברכין: [מתני'] אתרוג הגזול כו':

*) דברי ירושלמי אלו שייכים להסוגיא דלקמן מ"ס ע"ב ע"ש.

נוסח אחר בגיר מכל מין ובאוצר מגה מתנאים

נוסח אחר בגי' אותרוג

מבנה רובו ומיעוטו

מבנה הקל וחומר טיעורין טל אותרוג